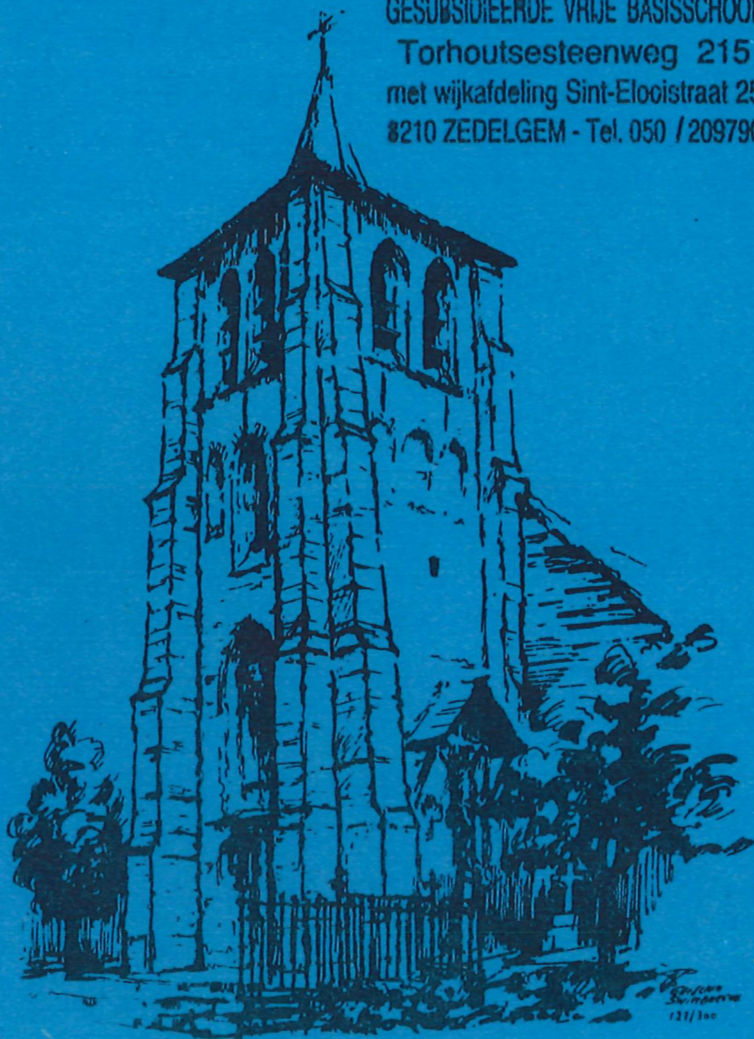

ZILLEGHEM

GESUBSIDIEERDE VRIJE BASISCHOOL
Torhoutsesteenweg 215
met wijkafdeling Sint-Elooistraat 25
8210 ZEDELGEM - Tel. 050 / 209790

7 de jaargang nr. IV

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING VOOR HEEMKUNDE
EN GESCHIEDENIS "P A S T O O R R O N S E"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

I N H O U D

Eddy Kyndt	Het verschijnsel seizoenarbeid te Zedelgem	124
Patrick Arnou Herman Vandorpe	Meester Vandorpe (tweede deel)	141
Kringleven:	Memorieboek van wijlen Pieter Pieters	157

DECEMBER 1986 - 7DE JAARGANG NR. 4

REDAKTIE EN BEHEER

Willy Peirsegaele	St.-Laurentiusstraat 12	Zedelgem
Jules Pollet	Sint-Elooisstraat 16	Zedelgem
Patrick Arnou	B.J. Lievensstraat 2a	Zedelgem
Géry Cappon	Schattingbeekstraat 3	Zedelgem
Victor Deceuninck	Groenestraat 29	Zedelgem
Bertrand Denys	Klaprozenlaan 13	Loppem
Eddy Kyndt	Snellegemsestraat 8	Zedelgem

Lidmaatschap: 250 F

Rek. 001-0771018-41

en 738-1172056-27

Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"

Zedelgem

Studies verschenen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen
niet gebruikt noch aangehaald
worden zonder te verwijzen
naar dit tijdschrift en de
auteur.

Verantwoordelijke uitgever:

Willy Peirsegaele, St.-Laurentiusstraat 12 Zedelgem

Geacht lid van onze Heemkundige Kring,
Geachte lezer,

Met dit nummer sluiten wij de 7de jaargang van ons tijdschrift af. Wij hopen dat u heel wat genoten hebt van de verschenen artikels en dat ze overeenstemden met wat u van ons verwachtte.

We pogen dan ook in dezelfde zin verder te werken. Het is altijd verrijkend te vernemen hoe onze voorouders geleefd hebben, in een tijd die niet meer te vergelijken is met de onze; hoe zij het moesten doen zonder ons comfort en onze moderne technologie. Nochtans waren zij een schakel in de ketting van de menselijke ontwikkeling waarvan wij deel uitmaken en waarvan wij het einde nog niet zien.

Uw talrijke opkomst op de activiteiten van de Kring, nl. de uitstap naar Oostkerke en de voordracht over Pieter Pieters uit Zuidschote, getuigen van uw interesse voor het verleden van onze streek. Ook voor 1987 zien wij uit naar dergelijke activiteiten, die zeker uw bewaardeerde belangstelling zullen gaande houden.

In maart verschijnt het eerste nummer van onze 8ste jaargang. Wij twifelen er niet aan dat u u opnieuw zult abonneren en durven ook zeggen: wij rekenen erop. Want zonder lezers heeft een tijdschrift geen zin van bestaan meer.

Mogen wij u echter vragen niet te dralen en onmiddellijk het overschrijvingsformulier in te vullen ? Dat bezorgt ons heel wat minder werk en verzekert een tijdige verschijning van het volgende nummer en tevens een regelmatige toezending ervan.

Met onze beste wensen voor 1987 !

De redaktie.

HET VERSCHIJNSEL SEIZOENARBEID TE ZEDELGEM

Eddy Kyndt

Nauw aansluitend op het artikel betreffende de teloorgang van de Zedelgemse huisnijverheid (7de jaargang nr 1) volgt hierna een benadering van het fenomeen seizoenarbeid in Zedelgem.

Korte historiek

In het 18de eeuwse Vlaanderen waren de kleinschalige landbouwuitbatingen dominant. Door aanhoudende verkavelingen werden steeds meer boeren gedwongen als dagloner hun bestaan verder te verzekeren. Daarbij werd tevens een aanvullend inkomen gezocht door de combinatie met één of andere vorm van huisnijverheid (weven, spinnen...) Geruime tijd bekwam de plattelander hierdoor een behoorlijk inkomen. Maar precies in die combinatie schuilden de kiemen voor de latere, onafwendbare crisis.

Halfweg de 19de eeuw deden zich in Vlaanderen twee fenomenen voor: onvoldoende werkgelegenheid (wegvallen van de huisnijverheid - mechanisatie en rationalisatie van de landbouw) en onvoldoende voedingsmogelijkheden (aanhoudende bevolkings-

druk - voedselcrisis 1845-'46). Treden beide gelijktijdig op, dan spreekt men van overbevolking.

De toestand was vrij uitzichtloos en een directe verbetering van de levensstandaard zat er niet in. Het Vlaamse plattelandsgezin had eeuwenlang een micro-economische eenheid gevormd. Het evenwicht werd verstoord en het uiteindelijke herstel zou meer dan een halve eeuw op zich laten wachten.

Door het aanhoudend karakter van de crisis, namen velen hun lot in eigen handen en emigreerden, in de hoop elders hun gezin een menswaardiger bestaan te kunnen verschaffen.

Gelukkig bleef deze uitwijking voor onze gewesten enigszins binnen de perken (in vergelijking met Ierland bv.) door het feit dat er zich in het buurland Frankrijk in die periode precies een totaal andere situatie voordeed.

De grote trek naar de industrie centra veroorzaakte daar een plattelandsbevolking met een nijpend arbeidstekort als gevolg.

Tevens kenden vanaf 1870 de teelten van bieten, vlas en cichorei een enorme bloei. En die teelten vergden juist heel wat mankracht. Voeg daarbij de veel gunstiger Franse lonen en het hoeft geen betoog waarom West- en Oost-Vlaanderen hier zo gretig op inpikten.

Door de wisseloplossing van de seizoenarbeid werd immers een radicale breuk met woonomgeving, familie en vrienden vermeden.

Arbeid, logies en lonen.

De seizoenarbeid zelf was een keiharde aangelegenheid. Het werk was ongenadig hard. In alle streken van Frankrijk waren het de Vlamingen die de vuilste en zwaarste karweitjes mochten opknappen. Logies en voeding lieten heel wat te wensen over. Dagtaken van 16 tot 18 uur, onder een verschroeiende zon, waren heel gewoon. gemopperd werd er echter niet, want al was het werk hard en de scheiding lastig, men kon toch goed zijn brood verdienen.

Het werk werd betaald per prestatie, wat de relatief hoge opbrengst verklaart, maar andezijds ook het uitputtend karakter van de arbeid.

Het werk op de bietenvelden verliep wel sneller door het feit dat men in Frankrijk minder bieten per ha plantte en de bewerking er ook minder nauwkeurig geschiedde. Vanzelfsprekend hadden dergelijke elementen een aanzienlijke weerslag op de lonen.

Tot circa 1890 scheen het in sommige streken gebruikelijk te zijn, dat de boer kost en inwoon verschaftte aan de "Fransman" mits afhouding op hun loon.

Rond 1910 stond de werkgever in alle gevallen in voor logies en één versterking: een lichte maaltijd of warme drank.

Van deze huisvesting in de eerste decennia van de 20ste eeuw moeten we ons echter niet al te veel voorstellen. Laten we hierover pasterke Denys, de proost van de seizoenarbeiders even aan het woord: "Een soort van zwijnskoten ten dienste van Vlamingen met een neerlat van stroo-

vlakken van ends tot ends met stroo belegd. De beddebakken zijn echte hondspolken... en geen wonder of komen er de beestjes, de vlooiën in wonen bij heele nesten." (1)

Trouwens over dat ongedierte vertelde het pasterke in zijn reisbeschrijvingen nog volgende anekdote: "Me dukt, zei Cissen Meyers (2) van Zedelghem, dat de vlooiën een complot gemaakt hebben om ons buiten te dragen ! Wacht, ik zal daar middel in schaffen. Hij bond heel zijn boel, sergiën en kleeren in een pak, dien hij verders aan een pers in de vaart liet hangen om de beestjes te versmooren. Na 10 dagen haalde hij zijn pak uit het water, en meent ge dat zij kapot waren? Bijlange niet: ze sprongen en wipten dat het een plezier was...". (3)

De Zedelgemse seizoenarbeid in cijfers.

Betreffende de seizoenarbeid bestaan er geen archiefbronnen vòòr 1896.

Van 1898 tot 1901 richtte de provincie West-Vlaanderen een vragenlijst inzake seizoenarbeid aan alle gemeentebesturen. Dat dit artikel hier op zijn plaats is, bewijzen onderstaande cijfers, waarbij Zedelgem verrassend ster uit de verf komt.

TOP 10 ARR. BRUGGE	BEVOLKING	1898	1899	1900	1901	TOTAAL
Zedelgem	4 890	504	345	360	365	1 574
Torhout	9 754	419	352	375	375	1 536
Ruddervoorde	5 267	355	300	300	300	1 255
Aartrijke	4 238	257	175	180	180	792
Oostkamp	6 447	176	73	67	63	379
Beernem	4 590	86	92	94	106	378
Jabbeke	2 083	62	40	40	110	252
Loppem	2 055	131	20	20	20	191
Sint-Andries	3 861	90	19	21	26	156
Snellegem	1 214	30	21	18	27	96
Totaal		2 110	1 437	1 475	1 587	6 609 (4)

Provinciaal werden we wel de loef afgestoken door o.a. Ichtegem, Koekelare en Lichtervelde. Volledigheidshalve moeten we hier ook vermelden dat Veldegem in het cijfermateriaal van Zedelgem begrepen zit.

Interessant om weten is ook hoe die cijfers opgedeeld kunnen worden over de respectievelijke soorten seizoenwerk. Voor wat betreft het jaar 1898 is deze indeling gekend:

AARD v/d ARBEID	ZEDELGEM	AARTRIJKE	LOPPEN
Steenbakkers	54	27	79
Akkerbewerkers	225	46	6
Oogst	75	120	-
Bietenooft	125	46	41
Openbare werken	25	13	1
Andere	-	5	4
Totaal	504	257	131 (5)

(4) Van vlaskutser tot Franschman - Luc Schepens, p. 225

(5) Van vlaskutser tot Franschman - Luc Schepens, p. 267-268

Soorten seizoenarbeid

Vlak voor de eerste wereldoorlog waren er zo'n 43.000 seizoenarbeiders in België, waarvan 25.000 in Oost-Vlaanderen en 15.000 in West-Vlaanderen. Daaronder waren er de landarbeiders, de steenbakkers, cichoreiarbeiders, grondwerkers, hout-hakkers, havenarbeiders, mijnwerkers, ... en de trimards.

Voor Zedelgem waren vooral de eerste twee van belang.

De campagne van de agrarische arbeiders begon in mei en eindigde rond Allerheiligen. De eerste weken waren voorbehouden aan het wieden en zetten van jonge bieten. Hiertoe gebruikte men een hakje van circa 20 cm breed, voorzien van een steeltje van 50 cm lengte.

Aansluitend op het voorjaarswerk in de bieten, kwam het hooien en het vlasslijten. Lang niet allen namen hieraan deel. Voor de meesten begon na het aanleggen van de bietenvelden, het oogstseizoen.

Vòòr en kort na WO-I was de graanoogst ploegwerk: pikken, met hand binden en stuiken zetten. Op einde van de jaren '20 verschenen de pikmachines en pikbinders ten tonele, waardoor het oogstwerk veelal herleid werd tot het vrijpikken van een gang voor de machines.

Het merendeel van de Fransmans keerde na de oogst terug naar de heimat. De landbouwcampagne werd uiteindelijk afgesloten met het rooien en laden van de bieten. Begin november zat het seizoen er dan op. De bietenoogst is het seizoenwerk dat het langst handwerk gebleven is. Pas halfweg de jaren '60 kwam de mechanische bieten-

rooier algemeen in gebruik.

DE landbouwarbeiders zwermden over het algemeen uit in groepen (bricoles). Via een groepsleider (een seizoenarbeider met ervaring en gezag) werden ze meestal rechtstreeks door een Franse boer aangeworven.

Een andere talrijke groep vormden de steenbakkers. Zij vertrokken reeds in februari om de kleigrond te bewerken, die zij vanaf april gebonnen uit te graven en die dan door de vormers en branders tot bakstenen werden verwerkt. De vormers hielden er twee systemen op na: het gemechaniseerde "à la presse"-systeem in groepen van 4 man en het "à la table"-systeem, gebaseerd op handenarbeid in groepen van 7 man.

Na het droogproces brachten de voerders de gedroogde stenen met een kruiwagen naar de veldovens, waar de taak van de branders begon die tussen iedere laag stenen de vereiste hoeveelheid kolen strooiden.

Een minderheid onde de seizoenarbeiders vormden de grondwerkers (openbare werken) en de houhakkers.

De campagne van de astepieten (vnl. Lichtervelde-Roeselare) begon in oktober en eindigde omstreeks de jaarwisseling.

Een laatste categorie Fransmans waren de "trimards", een 500-tal ongere elementen: "de leurders van de arbeid, die vandage hier en morgen elders aan het werk zijn en drie dagen drinken, als ze er twee gewrocht hebben". De

benaming "trimard" zelf heeft aan zijn aanvankelijk negatieve betekenis ingeboet, sinds E. Vermeulen (Warden Oom) het gebruikte als titel voor zijn roman.

Hulpverlening.

Na de wijziging van het keisrecht, waardoor de mannen algemeen stemrecht verkregen, werden de tijdelijke uitwijkingen voortaan een belangrijke groep potentiële kiezers. Onvermijdelijk gingen enkele belangengroepen zich thans om hun lot bekommeren.

Die bekommernis van de religieuze overheid werd geconcentreerd in de benoeming van de reeds geciteerde E.H. Edmond Denys (°Roeselare 10.05.1865) in 1902 als aalmoezenier van de seizoenarbeiders. Een niet te onderschatten opdracht vermits zijn parochie een goeie 15.000 Westvlamingen telde, uitgestrekt over een achttal departementen.

Van de ene steenoven trok hij naar de andere, hoeve na hoeve, barak na barak werd afgelopen. Dit alles ter voorbereiding van zijn zomer-vergaderingen die 's zondags in één of andere parochiekerk gehouden werden. Van wijd en zijd kwamen zijn "maatjes" erheen. Zijn maatjes, dat waren de "loolaards in het land van de Lodén (l'eau de vie), die meer verfranschten in zeden dan in taal".

Omdat het zijn stellige overtuiging was, dat de hulp aan de seizoenarbeiders het best door hen zelf georganiseerd werd, richtte hij persoonlijk bijna overal Fransmansbonden op, waaruit Kassen van Onderlinge Bijstand groeiden.

Hij overleed te Lichtervelde op 14 februari 1923.

Tevens werd in 1902 het "Berek tot bescherming van de Westvlaamse uitwijkelingen naar Frankrijk" opgericht. Dit berek had een tweevoudige taak:

- de uitgave en kosteloze verspreiding van een weekblad "De Franschman", later herdoopt tot "De stem uit het vaderland".
- de bemiddeling bij geschillen tussen seizoenarbeiders en Franse werkgevers.

Besluit

De seizoenarbeid was voor onze streek een gelukkige wisseloplossing voor de crisis uit de 2de helft van de 19de eeuw.

Waren het aanvankelijk vooral financiële of economische beweegredenen die de Vlamingen ertoe aangezet hebben naar Frankrijk te trekken, later was er ook de traditie.

Seizoenarbeid was nogal sterk familiegebonden.

Men vormde een ploeg met familieleden of vrienden. Dit vormt trouwens de verklaring waarom het verschijnsel beperkt bleef tot enkele gemeenten. Men ging ook bijna altijd werken bij die boer of die steenoven waar men reeds gewerkt had. En de vader nam later zijn zonen mee...

Er was ook de zin voor avontuur (heen- en terugreis), het gevoel van vrijheid (vrouw en kroost bleven achter), de kameraadschap en de competitie door het stukwerk.

De samengang van al deze factoren verklaart dan

In volle actie op de eindeloze bietenvelden. Van links naar rechts: Alidor Verduyn,
Valentin Verplancke en Charles Clarisse.

ook waarom het fenomeen seizoenarbeid langer bestaan heeft dan de economische noodzaak die er de aanleiding toe gaf.

Na de 2de wereldoorlog waren de Franse lonen doorgaans niet langer voordeliger dan de Belgische. Er zou zelfs een tijd komen (devaluatie van de Franse frank in 1949) dat de overheid genoodzaakt werd een bonificatiesysteem in te voeren ten gunste van de Belgische seizoenarbeiders in Frankrijk. De seizoenarbeid nam dan ook snel in omvang af, mede door het feit dat er ook meer werkvoorziening in eigen streek kwam.

Ter afronding van deze bijdrage over seizoenarbeid volgen nog enkele getuigenissen van Zedelgemse Fransmans, die de campagne in den vreemde aan den lijve ondervonden.

De eerste die we aan het woord laten is Charles Clarisse, een geboren en getogen Zedelgemenaar (°10.04.1900).

Charles begon met de seizoenarbeid na de eerste wereldoorlog. Hij trok mee als derde man met Eduard en Kamiel Deketelaere. Ze vertrokken begin mei naar de bietenvelden van Lizy in de Seine en Marne. Men nam de trein in Zedelgem en via Rijsel ging het met de nachttrein naar Parijs, waar dan uiteindelijk de trein naar de plaats van bestemming genomen werd.

Dat eerste jaar had Charles het niet onder de markt. De gebroeders Deketelaere waren volleerde bietenzetteren en legden er duchtig de pees op.

Het eten dienden ze zelf te bereiden. Van de

Franse boer kregen ze elk een liter melk, waarvan pap gemaakt werd.

In augustus keerden ze dan terug huiswaarts, om twee maand later, in oktober voor een periode van een achttal weken de draad weer op te nemen voor de bietenoogst.

Er werd betaald per ha. per dag konden ze met zijn drieën gerust een hectare bieten zetten. Het werk geschiedde bijlange zo nauwkeurig niet, maar werd **ander** zijds wel dubbel zoveel betaald. Hij trok een drietal jaar met de gebroeders Deketelaere op.

Later vergezelde hij de Veldegemnaars Valentin Verplancke en Lucien Verduyn. Er werd gewerkt van 5 à 6 uur 's morgens tot 8 uur 's avonds. Charles voegde er wel aan toe, dat de boog er niet immer gespannen bleef. Werd er keihard gewerkt gedurende de week, op zon- en feestdagen werden de bloemetjes al eens buiten gezet. In het dorp kon gemakkelijk een fiets gehuurd worden voor een dag, en zo trokken ze er dan op uit naar de plaatselijke kermissen.

Charles heeft er ook een campagne in de steenovens op zitten. Maar dat was dan heel wat dichterbij huis, in de omgeving van Roubaix, zodat hij om de 14 dagen naar huis kwam. In de steenoven was hij presser van dienst en dit voor een periode van 6 maand. Het pressen vergede wel een zekere handigheid.

Later, na 1926, bleef hij met zijn schoonbroer nog een tweetal jaren boeren op een pachthoeve in de Seine en Marne. Maar gezien de geringe

omvang van het bedrijf, bleven de verdiensten aan de lage kant om twee families te onderhouden.

Hij trok dan een goeie 30 km verder bij een Vlaamse boer uit Ingelmunster, waar hij twee jaar "entreprisewerk" verrichtte (bieten, vlas slijten, dorsen, malen,... tot zelfs broodbakken toe). Werk was er daar genoeg. Zijn broers Maurits, August en Arseen kwamen zelfs geregeld een handje toesteken.

Tenslotte keerde Charles definitief naar Zedelgem terug om er te gaan boeren op de "Statie" (huidige hofstede Roger Hoste).

Nummer twee in de rij is Richard Slabbinck (°Zedelgem, 29.07.1900), een seizoenwerker in hart en nieren. In totaal heeft hij er zo'n 30-tal campagnes op zitten. Vader August ging vroeger ook al. Hij trok voor het eerst in 1921 naar Oison in de Oise en bleef zo'n 10-tal jaar bij dezelfde boer. Hij vertrok steeds begin mei om bieten te gaan zetten en bleef ook voor de oogst, wat meestal beperkt bleef tot het vrij pikken van een gang voor de machines. Daarna kwam Richard voor een drietal weken terug naar huis om vervolgens weer aan de slag te gaan tot na Allerheiligen voor de bietenoogst.

De verplaatsing geschiedde met de trein. De laatste twee jaren werd de fiets zelfs meegenomen.

Er werd gewerkt van 4 uur 's morgens tot 7 uur 's avonds en dit van de maandag tot de zondagmiddag. En of het lastig was ! Persoonlijk

Van links naar rechts: Slabbinck Jules, Lucien en Richard. Liggend: Slabbinck André.

had hij weinig last van zijn rug, maar anderen kropen soms letterlijk over de velden. Iedereen was 's avonds bekaf. Slapen kon bij de boer, op stro in een hok naast de schaapstal, in gezelschap van vliegen en ratten. Maar als de vermoeidheid troef is, vormt slapen doorgaans geen probleem.

De kost bij de boer was goed zonder meer en het loon vanzelfsprekend veel hoger. Men kon er gemakkelijk op 6 maand tijd het jaarloon van een Zedelgemse arbeider verdienen.

Later trok Richard verderop naar de Yonne (La Roche) maar dan enkel voor de bieten, de oogst was er niet meer bij. Het voedsel was er merkkelijk beter en men kreeg ook elk een bed.

Na 1952 kapte Richard definitief met de campagnes.

Het slotwoord laten aan Jeroom Vyncke (°Zedelgem 11/11/1904)

Reeds op prille leeftijd (15 jaar) trok Jeroom met vader Edmond en nog twee broers voor een achttal weken naar de bietencampagnes.

Het ging met de fiets tot in Tourcoing, waar de trein naar Rijsel genomen werd. Via Rijsel ging het dan met de nachttrein naar Parijs. Per fiets trok men dan door de lichtstad van de Nord naar de Lyon. Dat was een hele belevenis, mijmert Jeroom. Veel later trok hij altijd op kop door de grootstad en de rest hing aan zijn achterwiel om vooral toch maar het spoor niet bijster te raken. Toch slaagde Jules Moeyaert er een be-

paald jaar in om te verdwalen. Het bleek een hele bedoening om de verloren zoon terug op te snorren.

Van Parijs ging het dan naar de Yonne, meer bepaald naar het gehucht Courlon-sur-Yonne.

Achttien jaar zou Jeroom naar diezelfde plaats trekken. Er werd gewerkt bij een zevental kleine boertjes. De velden konden nogal eens ver uiteen liggen zodat de fiets er dan ook onontbeerlijk bleek.

In de periode tussen aanleg en oogst van de bieten ging men terug naar huis. Enkele keren is hij wel gebleven voor de oogst, die toen reeds grotendeels machinaal gebeurde.

In één campagne kon men het jaarloon van een arbeider verdienen. Trouwens de Yonne was veruit het best betaalde departement. Men keerde zo'n 350 fr per ha uit.

Het eten was er ronduit uitstekend. Ze mochten mee aan tafel bij boer en boerin en kregen er de volle kost.

Jeroom deed de nodige briefwisseling vanuit Zedelgem. Na al die tijd sprak hij natuurlijk al een aardig mondje Frans. Daarover circuleerde trouwens te Zedelgem het volgende: "Het kan niet missen dat al de Vynckes zo goed Frans spreken. Van zodra vader Mon over de schreve was, sprak hij alleenlijk nog Frans met zijn kinderen."

Meestal werkte men van 4 uur 's morgens tot 8 uur 's avonds. Rond de middag werd er ander-

half uur gerust omwille van de grote hitte. Op zon- en feestdagen werd er slechts tot de middag gewerkt. Werd er evenwel gedurende de week al eens tijd verloren bij regenweer, dan werd er de ganse zondag gewerkt.

Onafgebroken werkte men in gebogen houding onder een verschroeiende zon. Er werd een houw met korte staart (40 à 45 cm) gebruikt. Later trok hij 85 km verder naar Tonnerre, eveneens in de Yonne bij een Belgische boer uit Poperinge.

Ook zoon Roland is nog van de partij geweest.

Ja, dat waren mooie tijden, beweert Jeroom. Wie destijds wilde werken, kon goed zijn boterham verdienen, in tegenstelling tot nu. Het was weliswaar hard labeur, waar toch een buitengewone bekoring van uitging. Elk jaar trok hij er met een groot hart naar toe. Op het einde van de jaren '40 waren de verdiensten zo schitterend niet meer en Jeroom zag het dan ook voor bekeken. Niets gaat trouwens boven werk in eigen streek.

MEESTER VANDORPE

Patrick Arnou
Herman Vandorpe

(Tweede deel)

D. Het verblijf van meester Vandorpe te Zedelgem.

"Dit alles kon echter de regelmatige vooruitgang van de school niet tegenhouden. De gemeenteschool, die vlug een goede naam verwierf, zag haar aanvankelijk leerlingenaantal al gauw aandikken, zodat een tweede klas noodzakelijk werd. Begin 1894 waren er 33 leerlingen, einde 1897 al 75. De hulponderwijzer werd aangevraagd.

Ondanks het unfaire optreden van de kantonale inspectie kwam er een hulponderwijzer vanaf 1 december 1879 (7).

De inspecteur was het toaal van de leerlingen komen tellen op de laatste schoolnamiddag voor het groot verlof, alhoewel elkeen wist dat dan een aanzienlijk aantal leerlingen afwezig zijn zou. Verder had zelfde inspecteur aan vader gezegd: "Wees uitèrmate voorzichtig in het aanwerven van leerlingen. Anders te werk gaan zou erge gevolgen kunnen hebben voor uw school en zelfs voor de rust van de gemeente...".

De nieuwbenoemde hulponderwijzer was Oscar Decock van Vladslo, afgestudeerd aan de Rijksnormaalschool te Gent. (8)

Dit was voor ons allen een nieuwe blijde dag. De heer Decock nam aanvankelijk zijn intrek bij ons en ik deelde vaak met hem het grote bed.

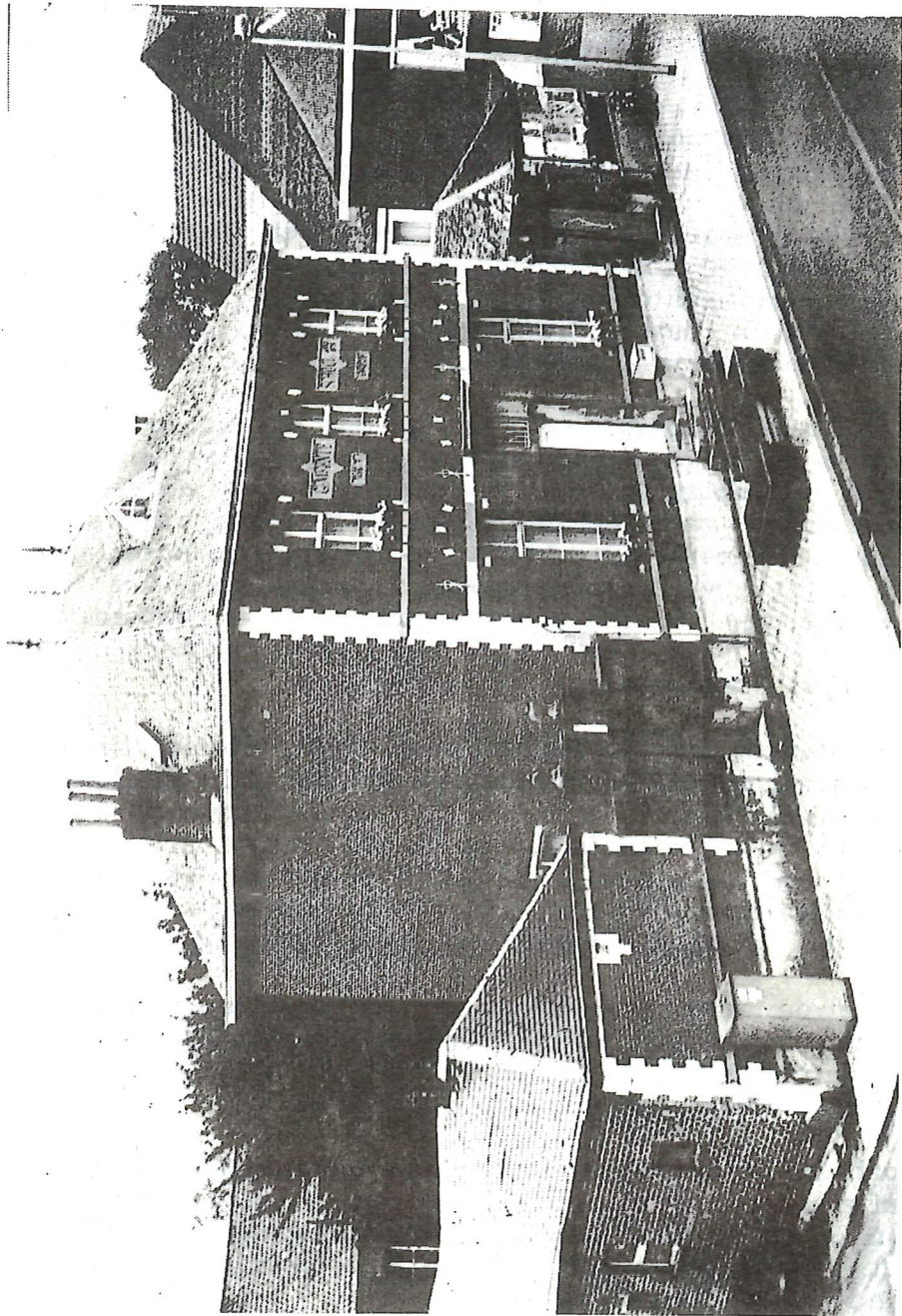
Vanaf dit oogenblik zou de schoolbevolking nog sneller aangroeien en einde 1898 zelfs 103 leerlingen bereiken.

De school steeg in aanzien, zelfs bij de geestelijkheid en men mocht het meemaken dat "op heden dinsdag 3 augustus 1897, van 3 tot 3 $\frac{1}{2}$, heeft de heer Pastoor Van Uytberghe voor de eerste maal de gemeenteschool bezocht, welke sedert het uitvaardigen der schoolwet in 1879 door geen priester meer werd nagezien".

Van een tweede hulponderwijzer is echter nooit iets in huis gekomen; daar werd ander water tegen geworpen !

Toen meester Vandorpe er bij de gemeenteoverheid op wees dat "op heden 12 december 1904 telt de school 153 leerlingen: in de hogere klasse 71, in de lagere 82 en 19 leerlingen hebben geen lessenaar", werd er terstond op zondag 12 maart 1905 vanaf de preekstoel onder alle missen afgekondigd: "Ten verzoeken van de ouders en om de meesters te ontlasten, zullen de Zusters een nieuwe klasse openen voor de knechtjes. Men begeert vooral de kinderen die opgetekend zijn voor het 1e en het 2e jaar. Indien er nog plaats is zullen ook andere leerlingen aanvaard worden" (9).

Op woensdag 15 maart 1905 verlaten aldus 57 leerlingen de gemeenteschool om naar de nonnenschool

over te gaan. Vooraf had de heer pastoor gezegd op de gemeenteschool en dit in bijzijn van de toenmalige hulponderwijzer L. Seghers, dat een derde onderwijzer daar dringend nodig was, maar hij had eraan toegevoegd: "Ge moet wachten met uw aanvraag tot wanneer de Zusters hun subsidie van de gemeente bekomen. Indien ge nu nog een onderwijzer moest aanvragen, zouden de mensen met stenen naar u werpen".

In diezelfde periode kwam het voor dat de naam van meester Vandorpe in het gemeentehuis openbaar werd uitgehangen naast deze van een afgestelde onderwijzer van de gemeente (10). Op aanklacht van de geestelijkheid bij de Katholieke Associatie te Brugge werd zelfs gepoogd vader voor het Hof van Beroep te Gent zijn stemrecht te ontnemen, maar dit vuile karweitje heeft men echter nooit kunnen opknappen.

Er bleven nog geregeld een vijftigtal leerlingen de gemeenteschool bezoeken en toen in 1907 de hulponderwijzer Seghers tot hoofdonderwijzer te Menen werd benoemd, werd in zijn vervanging niet meer voorzien. Vanaf 1 juli 1907 af werden alle leerlingen verenigd in de enige klas van meester Vandorpe. Dat was geen blijde dag ! (11)

Hetzelfde jaar nog werd aan de andere zijde van de Dorpsstraat, schuin tegenover de gemeenteschool, de broederschool geopend (12). Dat betekende de definitieve genadeslag.

Toch bleef Zedelgem onder zijn bevolking ook enige vrijzinnige mensen tellen, zonder vrees voor bedreiging, en aldus zou de schoolbevolking tot aan het uitbreken van de eerste wereldoorlog zowat rond de 40 blijven schommelen.

Maar sedert de oprichting van de broedersschool was de schoolstrijd nog hardnekkiger geworden en de vrees voor afschaffing van de gemeenteschool met terbeschikkingstelling en aangepaste wedde bleef dreigend boven het hoofd van vader hangen. Het was dan ook met een ware verlichting in het hart dat die 3e oktober werd bereikt. Na 25 jaren dienst kon een afschaffing van de school voor hem geen vermindering van wedde meer betekenen. Dat was dan toch ook nog een blijde dag !

Diezelfde dag precies werd de door vader op eigen initiatief in januari 1903 opgerichte vrije avondschool tot gemeentelijke inrichting aangenomen. Het was werkelijk een geluksdag ! (13)

De avondschoon bleef leven tot in 1912. Bij de heropening op 5 november 1912 kwam geen enkele leerling meer opdagen. Vier oud-leerlingen kwamen er zich bij vader over beklagen dat het hun door de pastoor verboden werd nog verder de avondschoon bij te wonen, wegens de oprichting van de Katholieke Jonge Wacht (14)."

E. Landmeter, tuinier en bijenteler.

"Te Zedelgem kwam het landmetersvak tot zijn volle betekenis. Bij gemeenteraadsbeslissing van 9 maart 1894 werd vader de toelating verleend om dit ambt naast dat van onderwijzer uit te oefenen. Na de notarisklerk en mijn zuster was ik er vaders derde roedesleper. Wat hebben wij daar lang gemeten !

Vader, die het landmetersvak bijzonder warm in het hart droeg, werkte zeer nauwgezet, gewetensvol en zeer goedkoop. Hij had er al het werk

van de streek, inbegrepen dit voor de Zedelgense notarissen, eerst notaris Van Halme en nadien notaris Berquin.

Het gebeurde dat vader de rekening terug meekreeg van notaris om er nog wat bij te doen !

Er mag ook nog op gewezen worden dat notaris Berquin voorzitter was van de kerkraad, maar dat een enkele fanatieke poging er hem ooit heeft toe gebracht vader het landmeterswerk af te nemen, wel integendeel (15).

In de loop van 1909 werd door een naamloos schrijven aan de schoolinspectie gepoogd vader het landmetersambt te doen ontnemen, maar men is er niet in geslaagd en het werk verminderde erdoor niet.

Een nieuwe anonieme brief van 1912 had al evenmin succes, alhoewel vader erin werd beschuldigd van:

- het godsdienstig onderwijs der kinderen te verwaarlozen;
- slechte gazetten te lezen;
- niet meer naar de mis te gaan;
- zijn Pasen niet meer te houden (ook niet de andere leden van zijn huisgezin) (16).

Onderwijzer D. deelde nog mede dat de brief ook een aantijging bevatte van betrekkingen met allerlei slecht vrouwvolk.

Iedereen wist echter waar het schoentje neep en al het boos geklets gleed erover als de waterdrop over een gans.

Het landmeten bleef een flinke stuiver opbrengen en geen weken gingen voorbij zonder dat we dicht

en ver erop uitgetrokken. Het beste jaar was 1902. Gans de grote vakantie hadden we besteed aan het uitmeten van de uitgestrekte eigendom Baratte te Veldegem. De arbeid was zwaar en 's avonds was er voor vader nog lang teken- en rekenwerk. Na de vakantie zei vader me: "We hebben geen verlof gehad, maar weet nu ook dat we op die maand meer verdiend hebben dan voor een gans jaar schoolhouden".

Naast de landmetersbezigdheden was het vooral de grote tuin die beslag legde op vaders resterende tijd. Wij allen, moeder mee, hebben er ons zweet gelaten. De tuin moest steeds in perfecte toestand zijn en diende trouwens gedeeltelijk tot model-proeftuin bij het landbouwonderwijs der hoogste afdeling.

Meermalen werd de tuin van de gemeenteschool te Zedelgem winnaar bij landbouwwedstrijden onder de gemeentescholen.

Vooraf fruitteelt boeide vader zeer. We hadden in onze tuin selectiefruit van alle soorten waaien muurbomen. Alles diende voor eigen gebruik. Nooit werd er bij vader fruit verkocht.

Deze uitgestrekte tuin, midden in een bijzonder geschikte omgeving, bood nog andere mogelijkheden. Er werden dan ook al gauw aanstalten gemaakt voor de bijenteelt. Hiertoe werd een kleine loods opgetimmerd en een paar korven aangeschaft.

Elke zaterdagmiddag gingen we per fiets naar Brugge omer voordrachten en lessen over de bijenteelt te volgen of naar Sint-Michiels, waar door de oudere maar zeer competente heer Danneels praktische demonstraties werden gegeven. Het waren

prettige namiddagen onder een 30 tot 40-tal vrienden van de Noorder- en Zuiderbie.

De kleine halle bleek vlug te klein geworden. We groeiden uit tot een kwekerij van een dozijn kasten elk met verhoog en een paar korven voor de zwermen. Vader werd één der bekendste imkers van de streek. Hij timmerde alles zelf: hallen, kasten, honderden honingraampjes en toebehoren.

We hebben jaren gekend van overvloedige opbrengst. Vooral de naoorlogse jaren, wanneer overal koolzaad en boekweit werd aangeplant, gaven dergelijke grote opbrengst dat de voorhanden zijnde recipiënten werkelijk onvoldoende bleken en met de honing moeilijk uitweg werd gevonden. De bietjes verhuisden later mee naar Diksmuide.

F. De eerste Wereldoorlog.

Gedurende de eerste wereldoorlog laaide de schoolstrijd weer op, nog heviger zelfs dan voordien. Precies dan wanneer goede verstandhouding tussen alle inwoners was aangewezen, werd van de vreemde bezetting gebruik gemaakt om de gemeenteschool ten onder te brengen (17).

Het werd een ononderbroken jacht door middel van bedreiging, dwang, broodroof en onttrekking van steun vanwege het hulpcomité met als doel alle kinderen naar de katholieke scholen over te halen. Vele klachten werden bij de Prokureur des Konings ingediend, maar ze bleven natuurlijk alle zonder gevolg.

Zo werd op 31 augustus 1916 aan de schoolpoort uitgehangen: "De heropening van de school, die

vastgesteld was op morgen 1 september, wordt bij bevel van de heer Burgemeester uitgesteld tot dat de andere scholen ook kunnen opengaan" (18).

En op 3 september 1916 volgend bericht: "Dinsdag: heropening van de school. De ouders die bedreigd worden met honger, met verhuizing, met ontneming van pachtland, van werk en van onderstand, worden verzocht deze feiten van drukking kenbaar te maken, opdat de plichtige kunne aangeklaagd worden bij het gerecht. Onze kinders zijn de eerste slachtoffers van de schandelijke maar listige schoolstrijd. De vossen leven van de kiekeps".

Op 15 december 1916 kwam een brief vanwege de gemeenteoverheid: "Het schoolpersoneel wordt verwittigd dat met de opening der scholen op 3 januari 1917 twee uur per week Duitse les moet gegeven worden. Gelief U, Mijnheer, naar deze bevelen te schikken om alle onaangenaamheden te vermijden"

Op 15 januari 1917 volgde: "Op bevel der Duitse overheid zijn we verplicht Ued. te laten weten dat het streng verboden is voortaan Franse lessen te geven; zelfs private lessen voor of na de klassen zijn niet toegelaten".

Een herinneringsbrief van 31 januari 1917 voegt er nog aan toe: "Wederhandelingen tegen deze bevelen worden zeer streng bestraft; ook in zekere omstandigheden kan vervoer naar Duitsland bevolen worden". (19)

Er werd Duits geleerd op school en bij een later bezoek aan de school van vader door een Duits generaal kwam een kleine knaap vooraan de klas zijn kunde vertonen. Het kwam er gald en ongekunsteld uit: "Ich bin Belgier; ich liebe mein König und ich will streiten und sterben für mein Vaterland".

Het complimentje van de generaal ging gepaard met vele donnerweters en de jonge hartjes trilden als de ruiten. Voor de meester was er een beloning van 80 mark boete en 10 dagen gevang in het gemeentepriison. Gelukkig gaf die op onze tuin uit en zo konden we vader langs het smalle tralieraampje eten brengen.

Sedert augustus 1917 waren alle scholen gesloten gebleven.

Begin 1918 kregen alleen de Broeders en de Zusters toelating om hun scholen te heropenen. Op bevel van de Kommandantur bleef de gemeenteschool dicht, zonder enige noodzaak daartoe. De kinderen werden zelfs op 10 Mark boete verplicht de lessen in de Broedersschool te volgen.

Op 10 april liet een vrijzinnige inwoner P.D. (20) enige grove woorden horen tegenover de kwartiermaker en dreigde om hogerhand te gaan reclameren. De volgende dag kwam de Ortskommandant persoonlijk naar vader en zei schijnbaar verlegen: "Mijnheer, gij moogt ook uw school heropenen. Ik ben niet zo fanatiek als de pastoor en ik wil niet, dat de ouders denken dat ik tussen de scholen partijdig ben" (21).

G. Het einde.

Op het einde van de oorlog was de bevolking van de gemeenteschool geslonken tot een twintigtal kinderen. Deze leerlingen, in vier afdelingen verdeeld, konden alleen ongemene last en ondankbaar resultaat brengen.

Passend zei wijlen de kantonnale opziener aan

vader: "Mijnheer Vandorpe, wanneer in zulke omstandigheden het geweten in orde is, is alles in orde".

Vader was het wel degelijk moe en voortaan wilde hij nog enkel terug naar zijn geboortestad Diksmuide. Dit was overigens steeds zijn levenswens geweest.

Net voor de aanvang van het schooljaar 1921-'22 was er daartoe een bijzondere kans. Vader zou kunnen aftreden zonder het voortbestaan van de gemeenteschool in gevaar te brengen.

Op 25 augustus 1921 kwam zijn definitief besluit:

"Aan de Heren Burgemeester en Schepenen;

Mijne Heren,

Ik heb de eer U Ed. met eerbied te vertonen dat ik thans 36 jaar dienst tel in het lager onderwijs; dat ik altijd dienst gedaan heb onder zeer moeilijke omstandigheden: nu een overlast van leerlingen, dan weer overlast van afdeling; en dat ik mij inzulke mate afgemat gevoel, dat de morele kracht mij ontbreekt om verder behoorlijk mijn ambt waar te nemen. Ik zal in de eerste dagen tot de Minister van Kunsten en Wetenschappen een aanvraag richten om toegelaten te worden tot het pensioen en ik bid U Ed., Mijne Heren, in afwachting dat mijn vraag toegestaan worde, mij verlof te verlenen. Gelieve hierbij te vinden een geneeskundig getuigschrift, afgeleverd door Dr. Vandevoorde." (22).

Alles kende een normaal verloop en op 16 november 1921 schreef vader zijn afscheidsbrief aan de Leden

van de Gemeenteraad:

"Mijne Heren,

Ik, ondergetekende, Vandorpe-Camerlinck Polydoor, gemeenteonderwijzer, het de eer U Ed. mede te delen, dat de Heer Minister van Kunsten en Wetenschappen mijn aanvraag tot het bekomen van mijn pensioen aangenomen heeft. Onder voorbehoud het vrije genot der schoolwoning te mogen behouden tot einde april 1922 en de goedkeuring door de Gemeenteraad van de overeenkomst hieromtrent de 5e december laatstleden gesloten met het College van Burgemeester en schepenen, bied ik U Ed. mijn ontslag aan als gemeenteonderwijzer.

Ik wil nu niet vergeten dat ik gedurende nagenoeg 28 jaar op de gemeente mijn bestaan gevonden heb; dat tussen het gemeentebestuur en mij steeds goede betrekkingen waren; dat ik mij altijd heb mogen verheugen in de hartelijke genegenheid van nagenoeg de gehele bevolking en in de innige liefde van al mijn leerlingen en oud-leerlingen. Van de Gemeente en van allen, die het met mij en met de school wel gemeend hebben, zal ik altijd een zeer aangename herinnering beweren." (23)

Ondanks de toelating om tot einde april 1922 over de schoolwoning van Zedelgem te beschikken, was de verhuishwagen hier al heel wat vroeger aangekomen. Na veel zoeken naar een woning in Diksmuide nam vader zijn intrek in een nog onvolledig afgewerkte woning toebehorend aan wijlen vriend August Willemyns. Later kon vader in 1925 grond kopen met oorlogsschade op de Kleine Dijk om er zijn eigen woning te laten bouwen. In dit huis kende hij zijn laatste dagen en het werd zijn sterfhuis. Zijn aandenken zal steeds

onder ons voortleven."

Tot zover de tekst van Herman Vandorpe, waarmede we deze bijdrage over Meester Vandorpe afsluiten.

VOETNOTEN

- (7) In Gemeenteraadzitting van 12 november 1897 werd besloten een hulponderwijzer aan te nemen met 4 stemmen tegen (waaronder de burgemeester), 6 stemmen voor en één onthouding (schepen Lievens).
- (8) Er waren vier kandidaten. Decock Oscar haalde het met zeven stemmen tegen vier voor Lodewijk Van Gheluwe uit Sint-Andries.
- (9) De Zusters van Liefde hadden sinds de schoolstrijd van 1879 en tot aan de oprichting van de Sint-Leoschool der Broeders Xaverianen in 1905 klassen voor jongens. Volgens Pastoor Ronse zouden zij sedert 1901 wegens plaatsgebrek de oudste jongens naar de gemeenteschool gestuurd hebben (Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem, blz. 64).
- (10) Bedoeld wordt hier Gustaaf Deketelaere, Zedelgems gediplomeerd onderwijzer, aangesteld in 1877 als hulponderwijzer, in 1885 hoofdonderwijzer benoemd, maar de Gemeenteraad in zitting van 12 december 1890 afgezet. Zijn broer, Adolf Deketelaere, was lid van de gemeenteraad tot in 1911. Bij de verkiezingen van 15 oktober 1911 kwam hij alleen op en haalde een fameuze nederlaag met slechts 18 stemmen. Bij die verkiezing werden trouwens alle Liberalen uit de raad weggestemd. Hieraan was de werking van de geestelijkheid niet vreemd. Waar Pastoor Degrendel zich, bvb. van de verkiezingen van 1903 niets had aangehouden, had Pastoor Ronse zich in het strijdtoneel gemengd en o.a. alle kiezers bezocht om ze aan te zetten katholiek te stemmen. Deketelaere Adolf deed als gemeenteraadslid vele vruchteloze pogingen om zijn broer heraangesteld te krijgen

als onderwijzer. Bijna lukte hij daarin in 1907. Toen werd in de gemeenteschool van Veldegem een derde klas ingericht. Er waren twee kandidaten: Gustaaf Deketelaere en Ferdinand Hillewaere. In Gemeenteraad van 22 maart 1907 werd Gustaaf Deketelaere aangesteld als hulponderwijzer te Veldegem. De stemming gaf immers vijf tegen vijf en als oudste kandidaat was Deketelaere verkozen. Bij Koninklijk Besluit van 11 juni 1907 werd deze aanstelling evenwel vernietigd, zodat na nieuwe stemming de heer Hillewaere werd aangesteld. Ziende dat een aanstelling als onderwijzer niet meer haalbaar zou zijn, deed Adolf Deketelaere dan nog pogingen om zijn broer een pensioen te doen toekennen. Wij konden niet terugvinden of dit uiteindelijk gelukt is.

- (11) Heer Seghers verliet de school inderdaad in de zomer 1907. De Gemeenteraad wilde de plaats eerst onbezet houden, maar de hogere overheid was het daarmee niet eens. In zitting van 10 april 1908 werd de plaats afgeschaft.
- (12) Hier vergist Herman Vandorpe zich duidelijk. De Sint-Leoschool werd geopend op 30 oktober 1905 en niet in 1907.
- (13) De gemeentelijke avondschool werd inderdaad opgericht in zitting van 3 oktober 1910. Nochtans werd deze beslissing van de Gemeenteraad geschorst door de Provinciegouverneur op 2 december 1910. In zitting van 16 december 1910 trok de Raad haar beslissing in, zodat de avondschool vrij bleef en nooit gemeentelijk werd.
- (14) De Katholieke Jonge Wacht werd te Zedelgem opgericht op 27 november 1911. Dit was bedoeld als een soort katholiek leger ter verdediging van de Kerk en de Godsdienst. Als voorzitter werd de pas aangekomen dokter Camiel Vandevoorde gekozen. Hij was toen 26 jaar oud.
Het jaar 1912 kende ook nationale verkiezingen, die uitliepen op een Katholieke overwinning. Op 3 juni 1912 werd dit te Zedelgem onder impuls van de geestelijkheid gevierd. De dag was tot rustdag uitgeroepen en er was klokkengelui, overal zat de

vlag uit en het katholiek muziek ging al spelend de gemeente rond. 's Avonds was er in de zaal van de Sint-Leoschool feest met meer dan 500 man.

Op 29 september 1912 werd het vaandel van de Katholieke Jonge Wacht gewijd. Naar aanleiding daarvan was er een groot feest men een praalstoet met niet minder dan 71 groepen die zelfs van Oostende en Roeselare kwamen. Minister de Broqueville verleende 50 % vermindering op de tram voor de mensen die die dag naar Zedelgem kwamen...

- (15) Notaris Berquin was notaris te Zedelgem van 1899 tot 1925 en schatbewaarder van de kerkfabriek van 1900 tot 1911. Hij volgde de overleden schatbewaarder Dokter Adriaens op. Na de dood van voorzitter August Vandevoorde (vader van Dokter C. Vandevoorde) volgde hij deze in 1911 als voorzitter van de kerkfabriek op en bleef dit tot zijn dood in 1925.
- (16) In zijn parochiedagboek vermeldt Pastoor Ronse op 16 april 1911 dat de parochie slechts: "Vier mensen worden genoemd om hun Paschen niet te houden; de schoolmeester met zijne vrouw en dochter en een overgevlogen Veldeghemnaarke De Backer".
- (17) De katholieke tegenpartij beweert het omgekeerde. Op blz. 65 van de Geschiedenis van Zedelgem en Veldegem van Pastoor Ronse lezen we dat de Duitsers kwartier maken in de katholieke scholen "op aanwijzen van vermoeden aartsvijand der katholieke scholen".
- (18) Op 18.11.1914 overleed de 78-jarige burgemeester Karel Lievens. Er werd in de oorlogsperiode geen nieuwe burgemeester aangesteld en schepen Hendrik Demuyt werd dienstdoende burgemeester. Bij Koninklijk Besluit van 14 april 1919 werd hij als burgemeester benoemd. Na de verkiezingen van 24 april 1921 ontstaat onenigheid omtrent de burgemeesterssjerp. Zowel Demuyt als Achiël Rommel zijn kandidaat. Onverwacht wordt Achiël Rommel (hij was slechts tweede kandidaat) bij Koninklijk Besluit van 30 augustus 1921 benoemd. Hendrik Demuyt verlaat uit protest de raad en geeft zijn ontslag. Er wordt een bedankingsbrief van de gemeente aan hem gestuurd...

- (19) Deze bevelen golden voor alle scholen. Ook in de katholieke scholen moest Duits aangeleerd worden. De gemeente sloot een overeenkomst met Alberic Vanhaverbeke om deze lessen in alle scholen te geven. Hij ontving hiervoor één mark per uur.
- (20) Naar alle waarschijnlijkheid P. Deketelaere.
- (21) Volgens het parochiedagboek van Pastoor Ronse zouden de kinderen uit de katholieke scholen eerst in de kerk school gevolgd hebben, maar op 10 april 1918 hun verwoeste klassen terug gekregen hebben.
- (22) Van deze brief werd aan de Gemeenteraad kennis gegeven op 2 september 1921. Intussen had het College van Burgemeester en Schepenen op 26 augustus 1921 heer Oscar Vanhaverbeke als voorlopige vervanger aangeduid. Als oorzaak van de terugtrekking van meester Vandorpe wordt daar vermeld: "zenuwzwakte".
- (23) In het Schepencollege van 5 december 1921 werd een overeenkomst gesloten met meester Vandorpe. Hij gaf dadelijk zijn ontslag, maar mocht wegens de woningnood tot einde april 1922 in de woning van het schoolhoofd blijven wonen. Het ontslag werd door de Gemeenteraad aanvaard in zitting van 30.12.1921 en op zelfde zitting werd Oscar Vanhaverbeke als opvolger aangeduid.

KRINGLEVEN

MEMORIEBOEK VAN WIJLEN PIETER PIETERS

Na onze geslaagde septemberuitstap naar het noordbrugse Oostkerke, vond op maandag 17 november 1986 een volgende activiteit plaats.

Onder ruime belangstelling (43 aanwezigen) kwam **Lucien Vanacker**, secretaris van Ardoonie, ons het memorieboek van Pieter Pieters (° Zuidschote 14.03.1665) uit de doeken doen.

Een uiterst zeldzaam document, dat ons wat meer inzicht verschafte in de geschiedenis van de "kleine man".

Pieter Pieters was een landbouwer met een zekere ontwikkeling (zo beheerste hij "de conste van het cifferen") maar bovenal bezat hij een klare, nuchtere kijk op zijn tijds kader.

Hij hield een soort rekenboek bij voor de opbrengst

en de marktprijzen van vruchten en dieren, dit alles doorspekt met stukjes levenswijsheid, echte pareltjes van mentaliteitsgeschiedenis. Een getrouw dagboek met intieme getuigenissen, ten gerieve en ten profijte van zijn nakomelingen.

Moeilijke tijden waren het toen. Oorlog op oorlog, gepaard gaande met plunderingen, opeisingen, logementen,...

Ook: massale kindersterfte en een geringe levensverwachting voor de volwassenen. Ziektes waren schier onoverkomelijk. Uit zijn memorieboek blijkt dat Pieters er zeker niet voor gespaard is gebleven.

Landbouwer Pieters was tevens een zeer gelovig man, - trouwens geen uitzondering voor die tijd - met een sterke neiging naar het bijgelovige toe. In zowat alle levensgebeurtenissen zag men de Goddelijke Hand.

Ook de invloed van de weinige boeken was niet te onderschatten.

Tussen de lijnen van zijn dagboek door, komt Pieters naar voor als de nuchtere, zakelijke land-

bouwer.

We onthielden ook de kleurrijke beschrijving van de exploten van Simon Deruwe uit Loppem, hoofdman der Hollanders, waarbij de Fransen uit het naburige Fort Knokke verdreven werden.

Dan was er bijvoorbeeld nog de doods-kist van Pieters, die reeds een tiental jaar voor zijn overlijden in zijn woonkamer stond, ten einde de vergankelijkheid van zijn bestaan permanent voor ogen te houden.

En zo waren er nog tal van pittige anekdotes.

Kortom, het werd een boeiende vertelavond. Men kon de spreekwoordelijke speld horen vallen.

Eddy Kyndt.

Arnou Patrick	Meester VAndorpe (deel I)	107
	(deel II)	141
Cappon Géry	Staat van goed van Ferdinandus Slabbinck anno 1747	29
Denys Bertrand	Honderd jaar Ziekenzorg in Loppem	
	Deel I	53
	Deel II	89
Devos Alfons	De avonturen van Naeyaert in de oorlog 1914-1918	35
Kyndt Eddy	De teloorgang van de Zedelgemse huis- nijverheid	18
Kyndt Eddy	Het verschijnsel seizoenarbeid te Zedelgem	124
Pollet Jules	Enkele gegevens over de financies van de parochie Zedelgem tijdens de 17de en 18de eeuw	4
Pollet Jules	Het einde van de parochie Zedelgem	15
Pollet Jules	Bisschop J.B. de Castillion bezoekt Zedelgem (1745)	45
Pollet Jules	Enkele gegevens over de rechterlijke organisatie van de parochie Zedelgem tijdens de 17de en 18de eeuw	83
Vandorpe Herman	Meester VAndorpe (deel I)	107
	(deel II)	141

